

Date: 1st November-2025

**OLIY TA'LIM BOSHQARUVIDA INNOVATSION MENEJMENT
YONDASHUVLARINING SHAKLLANISHI**

Xurramov Orifjon Shavkatjonovich

Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi
talaba va o'quvchilarning ijtimoiy faolligini
oshirish markazi umumiy bo'lim bosh mutaxassisi

Annotatsiya: Maqolada oliy ta'lim tizimi boshqaruvida innovatsion menejment yondashuvlarining shakllanish jarayoni va ularning amaliy ahamiyati tahlil qilingan. Innovatsion boshqaruv ta'lim muassasalari faoliyatini samarali tashkil etish, raqobatbardoshlikni ta'minlash va inson kapitalini rivojlantirishda muhim omil sifatida ko'riladi. Tadqiqotda boshqaruvning tizimli, strategik, raqamli va inson markazli yondashuvlari asosida innovatsion modelning shakllanish bosqichlari yoritilgan. Natijalar oliy ta'lim muassasalari uchun zamonaviy menejment madaniyatini shakllantirish, rahbarlik faoliyatini modernizatsiya qilish va strategik rivojlanishni boshqarishda yangi ilmiy yo'nalishlarni belgilaydi.

Kalit so'zlar: oliy ta'lim, boshqaruv, innovatsion menejment, strategik yondashuv, tizimli yondashuv, raqamli boshqaruv, inson kapitali, rahbarlik madaniyati, ijodkorlik, barqaror rivojlanish

Zamonaviy davrda oliy ta'lim tizimining samaradorligini oshirishda boshqaruvning innovatsion shakllarini joriy etish dolzarb masalalardan biri bo'lib qolmoqda. Globallashuv, raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi, bilimlar almashinuvi va mehnat bozori talablarining o'zgarishi natijasida ta'lim muassasalarida yangi boshqaruv madaniyatini shakllantirish zaruriyati paydo bo'ldi. Shu jarayonda innovatsion menejment yondashuvlari ta'lim jarayonining barcha bo'g'inlariga kirib borib, rahbarlik faoliyatini tubdan yangilash imkonini bermoqda.

Innovatsion menejment — bu tashkilotning ichki salohiyati, inson resurslari, ilmiy-tadqiqot imkoniyatlari va tashqi hamkorlik aloqalarini uyg'unlashtirish orqali raqobatbardoshlikni ta'minlovchi boshqaruv tizimidir. Oliy ta'lim muassasalari kontekstida u o'quv, ilmiy va ma'muriy faoliyatni strategik jihatdan boshqarish, resurslardan oqilona foydalanish hamda natijadorlikka yo'naltirilgan qarorlar qabul qilishni taqozo etadi.

Oliy ta'lim boshqaruvida innovatsion menejmentning shakllanishi bir necha asosiy omillar bilan belgilanadi. Birinchidan, inson kapitaliga asoslangan yondashuv ustuvor o'rin egallaydi. Bunda rahbar, o'qituvchi va talabalar tashkilotning eng muhim resursi sifatida qaraladi. O'qituvchilarning ijodkorlik salohiyati, pedagogik tashabbuslari va yangilikka ochiqqligi innovatsion boshqaruvning muvaffaqiyatini belgilaydi. Shu bois oliy ta'lim rahbarlari xodimlarni yangicha fikrlashga, o'zini rivojlantirishga, tajriba almashishga va tashabbus ko'rsatishga rag'batlantiruvchi mexanizmlarni ishlab chiqishi lozim.

Date: 1st November-2025

Ikkinchidan, strategik menejment yondashuvi oliy ta'lim muassasasining uzoq muddatli rivojlanish yo'nalishini belgilaydi. Bu yondashuvda ta'lim muassasasi tashqi muhitning o'zgaruvchan sharoitiga mos ravishda o'z strategiyasini yangilab boradi. Strategik boshqaruvning muhim elementi sifatida tashqi manfaatdor tomonlar — davlat organlari, xususiy sektor, xalqaro tashkilotlar va bitiruvchilar bilan hamkorlik aloqalari kuchaytiriladi. Natijada universitetlar ta'lim, ilm-fan va ishlab chiqarish o'rtasidagi "uchburchak hamkorlik" tizimining faol ishtirokchisiga aylanadi.

Uchinchidan, innovatsion menejmentni shakllantirishda raqamli boshqaruv yondashuvi muhim rol o'ynaydi. Raqamli texnologiyalarni boshqaruv jarayonlariga kiritish orqali ta'lim muassasalari o'z faoliyatining samaradorligini oshiradi, resurslarni tejaydi va tezkor axborot oqimini ta'minlaydi. Raqamli boshqaruv tizimlari yordamida ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish, talabalarning o'zlashtirish darajasini tahlil qilish, o'qituvchilar faoliyatini monitoring qilish imkoniyati paydo bo'ladi. Natijada boshqaruvning shaffofligi, aniqligi va hisobdorligi ta'minlanadi.

To'rtinchidan, tizimli yondashuv innovatsion boshqaruvning nazariy asosini tashkil etadi. Bu yondashuv oliy ta'lim muassasasini murakkab ijtimoiy tizim sifatida ko'radi, unda barcha bo'limlar, resurslar va jarayonlar o'zaro bog'liq holda faoliyat yuritadi. Tizimli yondashuv orqali rahbarlik qarorlari faqat alohida bo'limlarga emas, balki butun ta'lim tizimiga ta'sir ko'rsatishi inobatga olinadi. Shuningdek, ushbu yondashuv innovatsion faoliyatni rejalashtirish, natijalarni baholash va o'zgarishlarni boshqarishda kompleks tahlil imkonini beradi.

Beshinchidan, innovatsion menejmentda ijodiy muhit va tashkilot madaniyatini shakllantirish ham katta ahamiyat kasb etadi. Rahbarlarning yangilikka ochiqqligi, xatolardan o'rganish madaniyati va jamoaviy ijodkorlikni rag'batlantirish tizimi innovatsion fikrlash uchun qulay sharoit yaratadi. Universitetlarda ijtimoiy-psixologik muhit sog'lom bo'lmasa, hech bir innovatsiya barqaror natija bera olmaydi. Shu sababli, rahbarning kommunikativ ko'nikmalari, yetakchilik sifati va motivatsiya uslubi boshqaruv madaniyatining ajralmas tarkibiga aylanadi.

Oliy ta'lim boshqaruvida innovatsion menejment yondashuvlari nafaqat tashkiliy islohotlarni, balki rahbarlik tafakkurining o'zgarishini ham anglatadi. Bu jarayon rahbari ijodkor, tahlilchi, strateg va yetakchi sifatida qayta shakllantiradi. Innovatsion menejment tizimi ta'lim jarayonini natijaga yo'naltiradi, tashabbuskorlik va mas'uliyat muhitini yaratadi hamda ta'lim muassasasining ijtimoiy nufuzini oshiradi.

Oliy ta'lim tizimini rivojlantirishda innovatsion menejment yondashuvlari muhim strategik ahamiyatga ega. Bu yondashuvlar oliy ta'lim muassasalarida boshqaruvning zamonaviy mexanizmlarini shakllantirish, rahbarlarning kasbiy salohiyatini oshirish va raqobatbardosh inson kapitalini rivojlantirish uchun zarur ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi. Innovatsion menejment boshqaruvni an'anaviy ma'muriy yondashuvdan ijodkorlik, hamkorlik va raqamli fikrlashga asoslangan tizimga aylantiradi.

Kelajakda oliy ta'limda innovatsion menejmentning muvaffaqiyati quyidagi omillarga bog'liq bo'ladi: rahbarlarning strategik fikrlash qobiliyati, raqamli

Date: 1st November-2025

texnologiyalarni boshqaruvga integratsiya qilish darajasi, inson resurslariga sarmoya kiritish hajmi va tashkilot ichidagi ochiqlik hamda ishonch muhitini shakllantirish. Shu orqali oliy ta'lim tizimi barqaror rivojlanishga, ilmiy salohiyat va ta'lim sifatining uzviy o'sishiga erishadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Benavides, Luis M. C., et al. "Digital Transformation in Higher Education Institutions: A Systematic Literature Review." *Sensors*, vol. 20, no. 11, 2020, p. 3291. MDPI. <https://www.mdpi.com/1424-8220/20/11/3291>
2. Fernández, Antonio, et al. "Digital Transformation Initiatives in Higher Education Institutions: A Multivocal Literature Review." *Education and Information Technologies*, vol. 28, 2023. Springer. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10639-022-11544-0>
3. Gkrimpizi, Theodora, et al. "Defining the Meaning and Scope of Digital Transformation in Higher Education Institutions." *Administrative Sciences*, vol. 14, no. 1, 2024, p. 48. MDPI. <https://www.mdpi.com/2076-3387/14/1/48>
4. Ndaba, N. E., and G. M. Naidoo. "Digital Transformation Challenges in Higher Education Institutions Post COVID-19." *Corporate Governance and Organizational Behavior Review*, vol. 8, no. 3, 2024, pp. 51–60. Virtus Interpress. <https://virtusinterpress.org/IMG/pdf/cgobrv8i3p5.pdf>
5. OECD. *Fostering Innovation in Higher Education*. OECD Publishing, 2017. <https://doi.org/10.1787/9789264270879-en>

